

ØF-notat nr. 06/2008

Kjønn og kommunalpolitiske topposisjoner

**– en analyse av spørreundersøkelse til alle landets
førstekandidater ved kommunevalget 2007**

av

Asgeir Skålholt

Vegard Johansen

Østlandsforskning

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med fylkeskommunene og høgskolestyrene/de regionale høgskolesentra i fylkene Oppland, Hedmark og Buskerud som stiftere i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Østlandsforskning er lokalisert i høgskolemiljøet på Lillehammer og har i tillegg kontorer i Hamar. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferd, organisasjon og kommunikasjon

Østlandsforskning sine viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter.

ØF-notat nr. 06/2008

Kjønn og kommunalpolitiske topposisjoner

**– en analyse av spørreundersøkelse til alle landets
førstekandidater ved kommunevalget 2007**

av

Asgeir Skålholt

Vegard Johansen

østLandsforskning

Tittel: Kjønn og kommunalpolitiske topposisjoner
– en analyse av spørreundersøkelse til alle landets førstekandidater ved kommunevalget 2007

Forfatter: Asgeir Skålholt og Vegard Johansen

ØF-notat nr.:

ISSN nr.: 0808-4653

Prosjektnummer: 10078

Prosjektnavn: Selvsagt – Kvinner i politiske maktposisjoner

Oppdragsgiver: Kommunenes Interesseorganisasjon (KS)

Prosjektleder: Ingrid Guldvik

Referat: Notatet bygger på en større undersøkelse sendt ut til førstekandidatene i de landsdekkende partiene ved kommunevalget i 2007. Undersøkelsen viste at kvinner i mindre grad har lederposisjoner i partiet enn de er førstekandidater. Undersøkelsen viste at kvinner (som er førstekandidater) opplever at de i mindre grad enn menn er opptatt av kjønnsdimensjonen i fordelingen av lederposisjoner. Kvinner opplever i mindre grad enn menn at partiet har gjennomført tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner. Kvinner opplever i mindre grad enn menn at partiet lar seg influere av kvinnegrupper i konstitueringsprosessen. Undersøkelsen viste også at det er store forskjeller i vektleggingen av 40/60 prosent fordelinger av lederposisjoner i kommunale utvalg.

Emneord: Likestilling, kjønn, kommunevalg, førstekandidater, lederposisjoner, regresjoner, spørreundersøkelse

Dato:

Antall sider:

Pris: Kr 50,-

Utgiver: Østlandsforskning
Postboks 223
2601 Lillehammer

Telefon 61 26 57 00
Telefax 61 25 41 65
e-mail: post@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Dette eksemplar er fremstilt etter KOPINOR, Stenergate 1 0050 Oslo 1. Ytterligere eksemplar fremstilling uten avtale og strid med åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar.

Forord

Dette notatet er en del av et større prosjekt som Østlandsforskning, Høgskolen i Lillehammer og Kvinneuniversitetet gjennomfører for Kommunenes Interesseorganisasjon (KS). KS og de politiske partiene på nasjonalt nivå (Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre) har som mål at andelen kvinner i lederposisjoner i kommunene, som ordførere, varaordførere og utvalgsledere, skal være på minst 40 prosent etter valget i 2011. Prosjektet har gjennomført flere undersøkelser i ulike deler av nominasjons- og valgprosessen. Resultater er presentert på nettstedet www.selvsagt-kvinner.no. I denne undersøkelsen vil vi kartlegge det som skjer i konstitueringen etter valget. Hvordan fordeles de forskjellige maktposisjonene innad i partiet? Som et ledd i dette arbeidet ble det sendt ut en spørreundersøkelse til toppkandidatene på listene til partiene som deltar i prosjektet. Notatet gir en analyse av denne undersøkelsen.

Vi vil med dette takke våre samarbeidspartnere for godt samarbeid, og ikke minst takke førstekandidatene for at de tok seg tid til å besvare spørreskjemaet!

Lillehammer, august 2008

Torhild Andersen
forskningsleder

Ingrid Guldvik
prosjektleder

Innhold

1	Innledning	9
2	Metode for datainnsamlingen	11
2.1	Spørreskjema.....	11
2.2	Fra populasjon til utvalg.....	11
2.3	Reliabilitet.....	13
2.4	Validitet.....	13
2.5	Representativitet.....	14
2.6	Metoder for data-analyse.....	15
2.6.1	Regresjoner.....	15
2.6.2	Variabler.....	16
3	Analyse	19
3.1	Bakgrunn	19
3.2	Deltakelse i valgnemda	21
3.3	Lederposisjoner innad i partiet.....	22
3.4	Viktig i fordeling av lederposisjoner.....	24
3.5	Kvinnetiltak for lederposisjoner.....	27
3.6	Holdning til kvinnetiltak for lederposisjoner	28
3.7	Kjønnsfordeling 40/60.....	29
3.8	Vurdering av resultater.....	30

Tabeller og figurer

Tabell 1: Bruttoutvalg og nettoutvalg	12
Tabell 2 Partifordeling	15
Tabell 3 Kjønnsfordeling av førstekandidater, etter sentralitet oppgitt i prosent.....	19
Tabell 4 Kjønnsfordeling av førstekandidater, etter folketall i kommunen, i prosent.....	20
Tabell 5 Sammenligning mellom medlemskap i valgnemda og kjønn, i prosent	21
Tabell 6 Krysstabulasjon leder av partiet og kjønn i prosent	22
Tabell 7 Faktorer som virker inn på antallet lederposisjoner	23
Tabell 8 Faktorer som virker inn på vurdering av kjønnsdimensjonen.....	27
Tabell 9 Faktorer som virker inn på gjennomførte tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner.....	28
Tabell 10 Faktorer som virker inn på vurdering av tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner.....	29
Tabell 11 Faktorer som virker inn på syn på en 40/60 kjønnsfordeling.....	30
Figur 1 Kjønnsfordeling av førstekandidater i partiene rangert etter kvinneandel, ved kommunevalget i 2007, i prosent	20
Figur 2 Kjønnsfordeling blant rene partilister ved kommune og fylkestingsvalget 2007	21
Figur 3 Hvor viktig er det at partiet oppfyller regler om kjønnskvotering, kvinner og menn	24
Figur 4 Hvor viktig er det at partiet oppfyller regler om kjønnskvotering, partier rangert etter gjennomsnittlig viktighet.....	25
Figur 5 Hvor viktig er det at partiet ønsker å fylle posisjoner med både menn og kvinner, partier rangert etter gjennomsnittlig viktighet	25

1 Innledning

Dette notatet bygger på en spørreundersøkelse som ble sendt ut til alle førstekandidater i de landsdekkende partiene januar og februar 2008. Undersøkelsen har bakgrunn i prosjektet "Selvsagt – kvinner i politiske maktposisjoner" som er finansiert av Kommunenes Interesseorganisasjon (KS) og som gjennomføres i et samarbeid mellom Østlandsforskning, Høgskolen i Lillehammer, Kvinneuniversitet og KILDEN.

KS og de politiske partiene på nasjonalt nivå (Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre) har som mål at andelen kvinner i lederposisjoner i kommunene, som ordførere, varaordførere og utvalgsledere, skal være på minst 40 prosent etter valget i 2011.

Hensikten med undersøkelsen er å få kunnskap om hvordan førstekandidatene tenker omkring kjønn og lederposisjoner, og hvordan lokalpartiene arbeider med slike spørsmål. Notatet er en "grunnrapport" som presenterer datamateriale og avgrensede analyser fra undersøkelsen. Materialet legger grunnlaget for presentasjoner på www.selvsagt-kvinner.no.

2 Metode for datainnsamlingen

Før gjennomføring av spørreundersøkelsen var det flere møter med alle samarbeidspartnerne i prosjektet, hvor metode ble diskutert. Her ble det bestemt at undersøkelsen skulle rettes mot førstekandidatene i partiene som deltar i prosjektet. Undersøkelsen var internettbasert, der invitasjoner ble sendt ut på e-post. Kommunenes Interesseorganisasjon (KS) hadde ansvar for å samle inn e-postadresser fra de nasjonale partiene. Partiene som er med i undersøkelsen er

- Det Norske Arbeiderparti
- Fremskrittspartiet
- Høyre
- Kristelig Folkeparti
- Senterpartiet
- Sosialistisk Venstreparti
- Venstre

I alt mottok vi 2432 e-postadresser fra KS.

2.1 Spørreskjema

Selve spørreskjemaet ble utarbeida i et samarbeid mellom Østlandsforskning, Høgskolen i Lillehammer, KS og Kvinneuniversitetet. Spørreskjemaet ble sendt til noen få utvalgte pilotkommuner for å teste forståelsen av spørsmålene blant respondentene.

2.2 Fra populasjon til utvalg

Det er vanskelig å gi et korrekt anslag av hvor stor populasjonen er i dette tilfellet, dette skal vi utdype videre her – likens er det vanskelig å finne et korrekt bruttoutvalg. Med det forbehold at alle toppkandidater i landets kommuner disponerer egen e-postadresse, er bruttoutvalget til undersøkelsen i utgangspunktet det samme som populasjonen. Det vil si at vi i teorien skal ha hatt tilgang til alle toppkandidater fra de partiene som deltar i prosjektet.

I praksis er det likevel ikke slik. Selv om toppkandidatene til kommunevalget høyst trolig er i en slik situasjon at de har tilgang til e-post enten privat, via politikken eller gjennom jobb, er det likevel ikke nødvendigvis slik at *alle* har e-post. En annen sak er om partiene sentralt har greid å samle opp alle e-postene til alle sine førstekandidater. Det er grunn til å tro at rutineene rundt bruk av e-post etter hvert er blitt så etablerte at vi i hovedsak kan ha tillit til listen som ble samla inn av KS.

Listene viste seg likevel å ha visse kvalitetssvakheter. Blant e-postene vi fikk, var det noen toppkandidater fra fylkespartilistene og noen kandidater fra listene til bydelsutvalgene i Oslo. Vi hadde ikke mulighet til å ”vaske” listene for disse navnene, så de går i utgangspunktet inn i bruttoutvalget. I tillegg fikk vi etter at vi hadde sendt ut spørreskjemaet en del henvendelser fra personer som opplyste at de ikke var førstekandidater, eller at de ikke var blitt valgt inn og dermed ikke kunne svare på undersøkelsen. Listene inneholdt med andre ord visse feil. Vi har tatt ut de e-postadressene som vi har fått beskjed om ikke er førstekandidater fra utvalget. Utvalget kan likevel inneholde noen som *ikke* er førstekandidater. Siden det er presisert mange ganger i undersøkelsen at det er førstekandidater vi ønsker informasjon fra, er det likevel lite sannsynlig at de som ikke er førstekandidater har svart på undersøkelsen.

Når vi trekker fra dem som har gitt beskjed om at de ikke er førstekandidater, eller at de var førstekandidater på fylkesnivå, blir bruttoutvalget 2404. I jobb med analysen viste det seg at funnene fra Bergen og Oslo ikke lot seg bruke. Dette på grunn av at de i stor grad var ”uteliggere” og derfor gjorde analysen mindre korrekt. Med ”uteliggere” mener vi ekstremobservasjoner som gjør analysen mer unyansert. Så lenge vi har en populasjonsstudie er egentlig ikke uteliggere noe problem. Men siden vi ikke har høy nok svarprosent, utelukkes disse. I tillegg kunne noen av spørsmålene tolkes forskjellig om du representerte bydelsutvalg eller byråd. Dette gjaldt 61 respondenter. Det er beklagelig at disse går ut av utvalget, men det er mest rimelig. Trekk disse fra får vi et bruttoutvalg på 2343.

Det er noen ulemper ved å sende spørreskjema via e-post. Én er at mange e-poster er utdaterte, grunna skifte av jobb eller ofte tilfelle her: nye politisk verv. En annen feilkilde ved bruk av e-post er at det ofte sniker seg inn små trykkfeil i slike lister, noe som gjør at e-posten ikke kommer fram. Et tredje problem er at noen e-poster blir stoppet av ”overivrige” virusfiltre hos nettleverandørene. I vår undersøkelse gjaldt dette 671 e-poster. Det er noe faglig uenighet om slike respondenter som ikke er kontakta skal inngå i bruttoutvalget. Her velger vi å vise begge deler, og vi får da følgende oversikt over nettoutvalget til undersøkelsen:

Tabell 1: *Bruttoutvalg og nettoutvalg*

Bruttoutvalg 1	2343
Bruttoutvalg 2	1763
Nettoutvalg	1086

Vi kan altså definere bruttoutvalget til alle de som vi i teorien *kunne* nådd, hadde listene vært hundre prosent korrekte og ingen e-poster hadde blitt stoppet av virusfiltre eller vært feil. Men bruttoutvalget kan også defineres til alle de som vi vet har mottatt e-post, det vil si alle de som

vi med rimelig sikkerhet kan si vi har nådd. Men Vi kaller dette henholdsvis bruttoutvalg 1 og 2. Hvis vi tar bruttoutvalg 2 først, har vi fått en svarprosent på 62 prosent. Av de som vi tror vi har nådd (vi har i alle fall ikke noe som tyder på det motsatte) har 62 prosent svart på nesten hele undersøkelsen. Det er likevel mer etter "læreboka" å benytte bruttoutvalg 1. Vi har da en svarprosent på 46 prosent. En stor del av frafallet i undersøkelsen kommer på grunn av at e-posten ikke nådde fram i utgangspunktet, derfor kan vi gå ut fra at denne delen av frafallet er tilfeldig. Tilfeldig frafall vil ikke påvirke gyldigheten til undersøkelsen. Når mange *velger* ikke å svare, er det sannsynlig at disse velger å ikke svare på grunn av manglende interesse.

I tillegg til frafallet av respondenter har vi også noe "ikke-svar" eller "Missing Data" i undersøkelsen. Det vil si at alle respondentene ikke svarte på alle spørsmålene. Nettoutvalget vil derfor variere noe for hvert spørsmål, men som regel er antallet respondenter over 1000. Vi vil få "missing data" ved krysskjøringer og sammensatte mål, derfor oppgir vi antallet respondenter ved hver tabell. Årsaker til ikke-svar er ikke nødvendigvis tilfeldige (Jacobsen 2005). De to mest åpenbare grunnene til at ikke alle spørsmål besvares, er enten mangel på kunnskap eller interesse.

I det følgende skal vi kort diskutere de to begrepene validitet (gyldighet) og reliabilitet (pålitelighet). Disse begrepene diskuteres også i kapittel 3.8, da med direkte hensyn til denne undersøkelsen.

2.3 Reliabilitet

Reliabilitet (pålitelighet) er avhengig av mange faktorer. Blant annet er reliabiliteten avhengig av at funnene er *stabile*, det vil si at en måling er stabil over tid. Funnene må også være *internt reliable*, det vil si at indikatorene vi bruker for å måle et teoretisk begrep faktisk måler det samme teoretiske begrepet (Bryman og Bell 2007). I denne sammenhengen er det mest aktuelt å sjekke at den interne reliabiliteten blir ivaretatt. Dette sjekkes gjennom statistiske tester, i hovedsak ved bruk av korrelasjon og Cronbachs α testen.

2.4 Validitet

Validitet går ført og fremst ut på om vi måler det vi vil måle. Her er det tre faktorer som det er viktig å huske på 1) at vi har samvariasjon 2) at årsak kommer før virkning i tid (tidsrekkefølge) og 3) at vi kontrollerer for andre forhold (Jacobsen 2005). Om funnene fra undersøkelsen er "riktige" eller ikke, er avhengig av at andre kan følge logikken i argumentasjonen og er enige i den måten den er bygd opp, det vil si at vi har intersubjektivitet. For å finne validiteten til undersøkelsen og den påfølgende analysen er det derfor avgjørende at den leses av flere forskere.

Dette sikres delvis av at det er fire forskere som jobber på prosjektet. Men den sikres også gjennom styringsgruppa til prosjektet.

Disse typene validitet er knytta til den indre validiteten. For at funnene skal være gyldig må studien også være ytre valid. Den ytre validiteten handler om at dataene er representative.

2.5 Representativitet

Vi har i utgangspunktet en populasjonsstudie. Det vil si at vi ikke henvender oss til et utvalg av de vi vil studere, men at vi henvender oss til alle vi vil studere. I så tilfelle er problemer med representativitet av mindre betydning. Men siden vi har hatt et relativt stort frafall (54 prosent), er det viktig å se om dette frafallet er systematisk.

Vi vet allerede at en stor del av frafallet er tilfeldig (e-posten nådde aldri fram), og dermed ikke påvirker representativiteten så mye. 50 prosent av frafallet er på grunn av dette. Dette gjør nødvendigheten av en frafallsanalyse noe mindre, men ikke uviktig. Det er likevel vanskelig å finne gode frafallsanalyser i dette tilfellet. Først og fremst fordi vi ikke har så mye informasjon om hvilke kjennetegn den opprinnelige populasjonen har. Og, selv om det skulle vise seg at vi har et godt representativt utvalg ut fra vanlige frafallsanalyser, betyr ikke det at respondentene mener det samme som hele populasjonen. Det er vanskelig å sikre seg mot at det ikke er de som er mest interessert i problemstillingen som svarer på undersøkelsen, og at dette til dels er uavhengig av kriterier vi tradisjonelt bruker for å analysere frafall, slik som kjønn, alder, partitilhørighet og geografisk spredning. Denne problemstillingen kommer vi tilbake til senere i analysen.

I vår undersøkelse er 34 prosent kvinner. Vi har ikke funnet tall som viser kjønnsfordelingen blant førstekandidater ved kommunevalget i 2007, vi har kun tall fra fylkes- og kommunevalget samlet. Her var 27 prosent av førstekandidatene kvinner (SSB 2008). Hvis vi tar med kun partiene som er med i vår undersøkelse, er 29 prosent av førstekandidatene kvinner.¹ Det er sannsynlig at dette tallet ville vært noe høyere hvis vi kun hadde med førstekandidatene ved kommunevalget, likevel kan vi konkludere med at vi har en viss overrepresentasjon av kvinner i vår undersøkelse. Dette er ikke overraskende, det er sannsynlig at kvinner er mer interessert i problemstillingen og dermed tok seg tid til å svare.

¹ Tallene er basert på SSB, der vi kun har tatt med lister der minst ett av "våre" parti er representert. Det vil i hovedsak si at forskjellige bygdelister er tatt ut av materialet.

Tabell 2 Partifordeling

	Prosent av utvalget	Prosent av de som stilte lister ved valget 2007
Det norske Arbeiderparti	19	17
Fremskrittspartiet	14	14
Høyre	17	15
Kristelig Folkeparti	12	13
Senterpartiet	14	16
Sosialistisk Venstreparti	13	13
Venstre	12	12
Total	100	100

N=1086

Tabellen over viser at vi har rimelig god representasjon i datamaterialet vårt fra de forskjellige partiene. Tabellen er basert på fordelinga av partier i vårt materiale, sammenlignet med den tilsvarende relative andelen kommuner partiene stilte til valg i ved valget 2007. Tallene er utregnet basert på Heljesen og Hotvedts (2007) oversikt over i hvor mange kommuner de forskjellige partiene stilte rene lister. Som vi ser, har vi en god likhet med populasjonen. Arbeiderpartiet og Høyre er noe overrepresenterte, mens Senterpartiet er noe underrepresentert i vår undersøkelse.

2.6 Metoder for data-analyse

I rapporten benyttes både univariat analyse (beskrivelse av enkeltvariabler), bivariat analyse (sammenheng mellom to variabler) og multivariat analyse (sammenheng mellom tre eller flere variabler). Vi skal kort gjennomgå regresjonsanalyse og de sentrale variabler.²

2.6.1 Regresjoner

Lineær regresjon brukes til å undersøke hvorvidt, og i hvilken grad, et sett av forklaringsvariabler er årsak til en avhengig variabel. Analysen bygger på en antagelse om at det er en lineær sammenheng mellom avhengig variabel (Y) og uavhengige variabler (X). Vi skal presentere følgende mål:

- *Justert R²*: Den multiple korrelasjonskoeffisienten (R^2) er et mål på hvor god modellen er. Multiplisert med 100 får en et mål på andelen av variasjonen i den avhengige variabelen som forklares av modellen. Justert R^2 er et mål som tar inn modellens kompleksitet.

² Se Hamilton (1992) for en grundig gjennomgang. Denne korte presentasjonen er basert på Johansen et al. (2008).

- *Ustandardiserte regresjonskoeffisienter (B)*: Viser gjennomsnittlig økning i Y forbundet med en måleenhets økning i X, gitt at de andre uavhengige variablene holdes konstant.
- *Standardfeilen (S.E.)*: En indikasjon på hvor mye en utvalgsparameter kan komme til å variere fra den korrekte parameterverdien.
- *Signifikans*: Test av sannsynligheten for at H_0 , en hypotese hvor man hevder at det ikke er en sammenheng mellom uavhengig og avhengig variabel, er korrekt.

For avhengige variabler på nominalnivå gjennomføres logistisk regresjonsanalyse. I logistisk regresjon beregner man hvor mye den naturlige logaritmen til oddsen for $Y=1$ endrer seg for hver enhets endring i X. Estimeringsmetoden er sannsynlighetsmaksimering, og vi skal vurdere følgende mål:

- *Logistiske regresjonskoeffisienter*: Koeffisientens fortegn
- *Signifikans*: Test av sannsynligheten for at H_0 , en hypotese hvor man hevder at det ikke er en sammenheng mellom uavhengig og avhengig variabel, er korrekt.
- *Koeffisientene i oddsskalaen*: Gir en god forståelse av styrken på sammenhenger.

Lineær og logistisk regresjonsanalyse bygger på en rekke forutsetninger. Om disse ikke er oppfylt, kan estimater og sammenhenger være usikre. For de multivariate analyser har vi gjennomført tester.

2.6.2 Variabler

Vi skiller mellom eksogene variabler (kun uavhengige), endogene variabler (kun avhengige), samt variabler som kan være både uavhengige og avhengige.

Uavhengige variabler (X)

Kjønn: Mann versus kvinne

Alder: Fra 19 til 73 år

Periode i kommunestyret: 1 periode, 2 perioder, 3 perioder, 4 perioder eller flere

Parti: SV, Ap, Sp, V, Krf, H, Frp

Makt: Posisjon versus Opposisjon

Kommunestørrelse: Fra 360 til 162000

Sentralitet: Minst sentrale, Noe sentrale, Mest sentrale

Landsdel: Nord, Midt, Vest, Øst og Sør

Gjennomførte tiltak: Se under

Andel kvinner i kommunestyret: Fra 11 prosent til 60 prosent

Avhengige variabler (Y)

Flere lederposisjoner: Kun førstekandidat (verdien 0) versus førstekandidat og gruppeleder/partileder (verdien 1)

Kjønnsdimensjonen ved partiets fordeling av lederposisjoner: Sammensatt mål av det å følge regler om kvotering og partiets ønske om en god fordeling av menn og kvinner. Varierer fra verdien 2 (ikke viktig) til 10 (meget viktig)

Gjennomførte tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner: Sammensatt mål basert på antallet tiltak partiet har gjennomført for å øke kvinneandelen. Tiltakene som telles er mentorordning, systematisk søk etter kvinner, endre arbeidsvilkår, kvoteringsregler og oppfordre menn til å vike plassen for kvinner. Varierer fra verdien 0 (ingen tiltak) til 5 (alle fem tiltakene).

Holdning til tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner: Sammensatt mål basert på antallet tiltak førstekandidaten er positiv til for å øke kvinneandelen i ledeposisjoner. Tiltakene som telles er mentorordning, systematisk søk etter kvinner, endre arbeidsvilkår, kvoteringsregler og oppfordre menn til å vike plassen for kvinner. Varierer fra verdien 0 (ingen tiltak) til 5 (alle fem tiltakene).

Holdning til 40/60 fordeling: Sammensatt mål som varierer fra verdien 1 (for minimum på 40/60-fordeling på partilister og i kommunale politiske utvalg) til verdien 0 (imot/usikker).

3 Analyse

3.1 Bakgrunn

Hvis vi ser på noen av kjennetegnene ved utvalget vårt ser vi at 66 prosent er menn og 34 prosent er kvinner. Gjennomsnittsalderen er 49 år, 47 blant kvinnene og 50 blant mennene. Her skal vi se nærmere på noen kjønnsforskjeller.

Om vi ser på kjønnsfordelingen av førstekandidater i ulike områder, målt etter sentralitet, får vi følgende tabell:

Tabell 3 *Kjønnsfordeling av førstekandidater, etter sentralitet oppgitt i prosent*

	Kvinne	Mann	Total	Sum diff.
Minst sentrale	38	40	40	- 2
Lite sentrale	11	11	11	–
Noe sentrale	20	21	20	- 1
Mest sentrale	32	28	29	+ 4
N=1011	100	100	100	

Det er ikke store forskjeller mellom hvordan menn og kvinner fordeler seg etter sentralitetsmålene til Statistisk sentral byrå.³ Likevel, vi kan merke oss at de mest sentrale kommunene, ikke uventet, har noe høyere andel kvinner enn de mer perifere.

Gjør vi samme analysen, men nå med folketall istedenfor sentralitet, får vi følgende tabell:

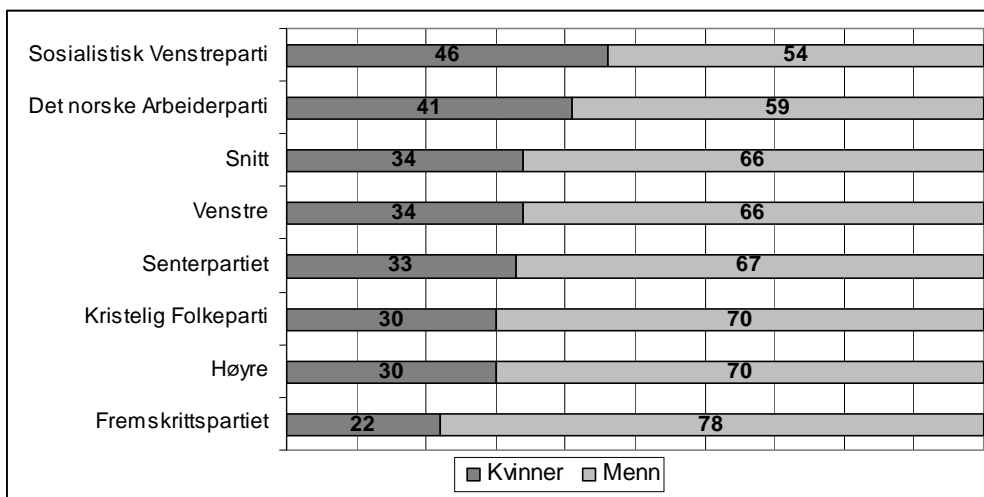
³ Kommunene er rangert etter SSBs sentralitetsmål fra 1994, der kategoriene 0A og 0B er slått sammen til 0, 1A og 1B er slått sammen til 1, 2A og 2B er blitt 2 og 3A er definert som 3. Definisjonene ligger vedlagt. I den videre analysen er ”minst sentrale” og ”lite sentrale” slått sammen til en kategori

Tabell 4 *Kjønnsfordeling av førstekandidater, etter folketall i kommunen, i prosent*

	Kvinne	Mann	Total	Sum diff.
Første kvartil ⁴	23	25	24	- 2
Andre kvartil	23	26	25	- 3
Tredje kvartil	27	25	25	+ 2
Fjerde kvartil	27	25	26	+ 2
Total (N=1011)	100	100	100	

Som ved funnene som var rangert etter sentralitet finner vi at det er litt høyere andel kvinner som er førstekandidater i de kommunene med høyest folketall.

Hvis vi ser på hvordan kjønnsfordelinga av førstekandidater er forskjellige for forskjellige parti, får vi følgende figur:

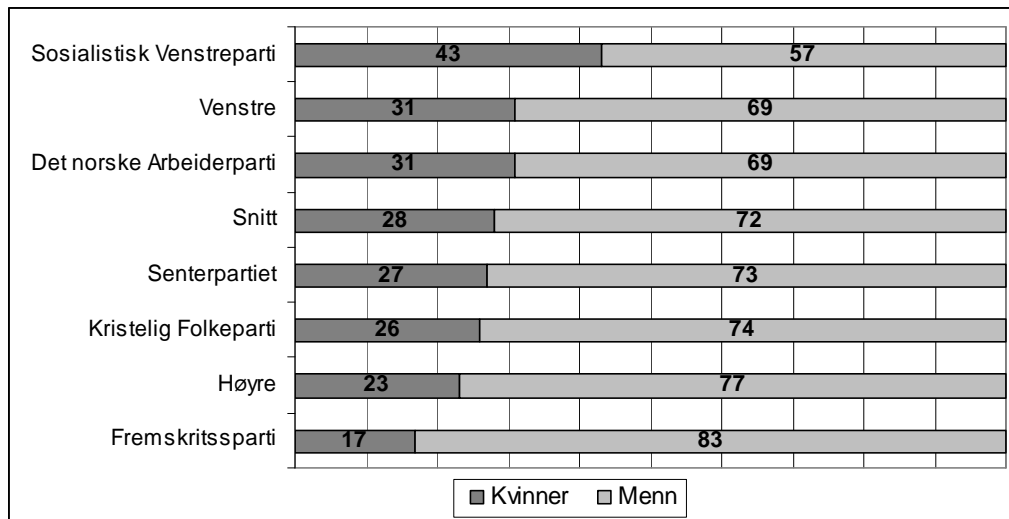

Figur 1 *Kjønnsfordeling av førstekandidater i partiene rangert etter kvinneandel, ved kommunevalget i 2007, i prosent*

Tallene er basert på spørreundersøkelsen N=1011

Selv om figurene over gir innsikt i kjønnsfordeling mellom partiene, og er et godt utgangspunkt for videre analyse, er dette ikke nødvendigvis generaliserbare til populasjonen. Siden vi i utgangspunktet hadde en overrepresentasjon av kvinner vil dette også være tilfelle her. I virkeligheten er bildet *skjeve* enn tallene vi finner i vårt utvalg. Det finnes ikke tall, så langt vi har sett, for kjønnsfordelingen av førstekandidater fra valget i 2007, men hvis vi ser på rene partilister fra kommune og fylkestingsvalget i 2007 får vi følgende figur:

⁴ Kvartiler regnes ut ved å fordele datamaterialet i fire like store deler.

Figur 2 *Kjønnsfordeling blant rene partilister ved kommune og fylkestingsvalget 2007*
Kilde: SSB

Siden denne tabellen kun gjelder rene lister (det vil si ingen samarbeidslister) og siden disse tallene inkluderer både kommune og fylkestingsvalg, vil ikke tabell 5 og tabell 6 være direkte sammenlignbare. Likevel ser vi at de tendensene vi har i vårt materiale reflekteres her. Fremskrittspartiet har desidert skjevst kjønnsfordeling blant sine førstekandidater. Deretter følger Kristelig Folkeparti og Høyre. Senterpartiet har en noe skjevere fordeling enn snittet. Det partiet som er nærmest å oppnå en 50-50 prosent fordeling av førstekandidater er Sosialistisk Venstreparti.

3.2 Deltakelse i valgnemda

Tabell 5 *Sammenligning mellom medlemskap i valgnemda og kjønn, i prosent*

	Kvinne	Mann	Total
Ja, som leder	6	11	10
Ja, som medlem	33	33	33
Nei	61	56	57
Total (N=1007)	100	100	100

I vår undersøkelse ville vi se på hvordan fordelinga av lederposisjoner skjedde *etter* valget. En slik posisjon er deltakelse, og eventuelt leder, i valgnemda. Som vi ser, er det større andel menn som er leder i valgnemda, enn det en kunne forvente ut fra utvalget som helhet. Det er altså en forsterking av den overrepresentasjonen av menn som det allerede er blant førstekandidatene.

3.3 Lederposisjoner innad i partiet

En annen posisjon som vi antar har betydning for fordeling av posisjoner etter valget er hvem som har lederposisjoner i partiet. Blant respondentene som helhet vet vi at 66 prosent er menn. Sammenligner vi dette med to andre posisjoner, nemlig hvem som oppgir å være leder i partiet og hvem som oppgir å være leder i kommunestyregruppa får vi følgende tabell:

Tabell 6 *Krysstabulasjon leder av partiet og kjønn i prosent*

Leder i	Kvinne	Mann	Sum diff.
Lokalparti	19	27	- 8
kommunestyregruppe	63	65	- 2
Ingen av delene	18	8	+ 10
N= 1011	100	100	

I tabellen ser vi på hvordan fordelingen innad i hvert kjønn er. Hele 27 prosent av alle menn i utvalget er også leder av partiet, dette gjelder kun 19 prosent av kvinnene. Blant de som oppgir å være leder i kommunestyregruppa, ser vi at det ikke er så stor forskjell mellom kvinner og menn, men også her er det en liten overrepresentasjon av menn.

Slike kjønnsforskjeller vil vi finne om vi tar flere krysskjøringer mellom kjønn og forskjellige lederposisjoner. Men disse tabellene sier lite om hvor *mye* de forskjellige faktorene (som parti, sentralitet, folketall osv) betyr. For å finne dette må vi gjøre multivariate analyser. I tabellen under har vi sett videre på hvilken rolle forskjellige faktorer spiller for ulike lederposisjoner førstekandidaten har. Dette har vi gjort gjennom en logistisk regresjonsanalyse.

I lokalpartiene er det tre sentrale posisjoner: Førstekandidat, Leder av partiet og Gruppeleder for partiets kommunestyregruppe. En univariat analyse viser at:

26 prosent kun er førstekandidat

11 prosent er førstekandidat og leder for partiet

50 prosent er førstekandidat og gruppeleder for partiets kommunestyregruppe

13 prosent er førstekandidat, leder for partiet og gruppeleder for partiets kommunestyregruppe

Vi har forsøkt å måle hvilken rolle kjønn spiller for antall lederverv førstekandidaten har. Tabellen under viser vår endelige modell av faktorer som virker inn. Modellen inkluderer 13 forklaringsvariabler.

Tabell 7 Faktorer som virker inn på antallet lederposisjoner

	<i>B</i>	<i>Sig.</i>	<i>S.E.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Konstant</i>	0.52	**	0.29	1.69
<i>Kommune/Parti</i>				
<i>Folketall (kommunestørrelse)</i>	+0.00	***	0.00	1.00
<i>(Folketall)² (kommuner over 5000 innb.)</i>	-0.00	***	0.00	1.00
<i>Posisjon</i>	-1.29	***	0.17	0.27
<i>H</i>	2.32	***	0.32	10.26
<i>V</i>	1.75	***	0.32	5.80
<i>SV</i>	1.41	***	0.29	4.11
<i>Frp</i>	1.22	***	0.29	3.40
<i>Krf</i>	1.05	***	0.28	2.86
<i>Sp</i>	0.73	***	0.24	2.08
<i>Sosiale bakgrunnsvariabler/Ressurser</i>				
<i>Kvinne</i>	-0.37	**	0.17	0.68
<i>Andre periode</i>	0.48	*	0.26	1.62
<i>Tredje periode</i>	0.28		0.26	1.32
<i>Flere perioder</i>	-0.11		0.24	0.89

*** = 0.01, ** = 0.05, * = 0.1

Referanse kategorier; Arbeiderpartiet, Mann, første periode

Det er mye spennende materiale i denne analysen. Kommunestørrelse har en god del å si – frem til 5000 innbyggere øker sannsynligheten for at førstekandidaten har flere lederposisjoner, for så å falle desto flere innbyggere kommunen har. Vi finner også at sannsynligheten for at førstekandidaten har flere lederposisjoner er lavere for partier i posisjon, samt at det er store partiforskjeller: Høyre utmerker seg på den ene siden med svært stor sannsynlighet for at kandidaten har flere posisjoner, mens Arbeiderpartiet utmerker seg på den andre siden med lavere sannsynlighet for at kandidaten har flere posisjoner. Ellers tyder tallene på at førstekandidater i andre og tredje periode oftere har flere posisjoner sammenlignet med de som har sin første periode eller har sin fjerde periode eller flere.

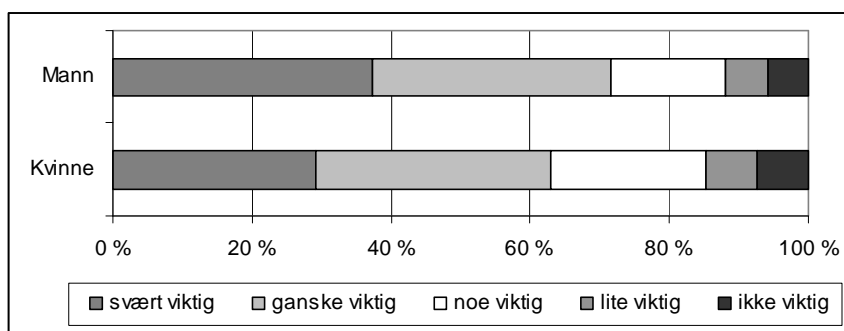
Vi finner også at kjønn spiller en rolle (signifikant på 0,05-nivå). Oddsratioet (ExpB) er et godt utgangspunkt for å beregne effekter. Kontrollert for de andre variablene er oddsen for å ha flere lederposisjoner 32 prosent lavere for kvinner sammenlignet med menn. Med andre ord har vi en klart lavere sannsynlighet for at en kvinne skal få flere lederposisjoner, også etter at hun har kommet over det første "hinderet" og blitt førstekandidat for partiet. Førstekandidatposisjonen sier dermed ikke nødvendigvis alt om hvilken rolle du spiller i partiet.

3.4 Viktig i fordeling av lederposisjoner

Senere i kapitlet skal vi ved hjelp av faktoranalyse og korrelasjonsanalyse se på sammenhenger mellom flere av variablene, men først skal vi se på hvordan kjønnsforskjeller direkte vises om vi ser på noen av bakgrunnsfaktorene. Her skal vi se på hvordan parti, alder og ansiennitet har vært med å påvirke vurderinger om hva som er viktig når partiet skal fordele lederposisjoner.

Først gjennomførte vi en test for å vurdere størrelsen på forskjellene mellom kjønnene. Siden vi spurte om tema *partiet* diskuterte, skulle det ikke i utgangspunktet skille så mye mellom kjønnene, men som vi var inne på vil slike svar alltid være påvirket av den som svarer, selv om den svarer på vegne av partiet. Det som er interessant er at det *var* svært liten forskjell mellom kjønnene, med unntak av ett spørsmål. Menn mente i større grad enn kvinner at det var viktig at ”partiet må oppfylle regler om kjønnskvoltering”. Før vi går videre med faktoranalysen og korrelasjonsanalysen skal vi se litt på hvordan partiene svarte på forskjellige spørsmål.

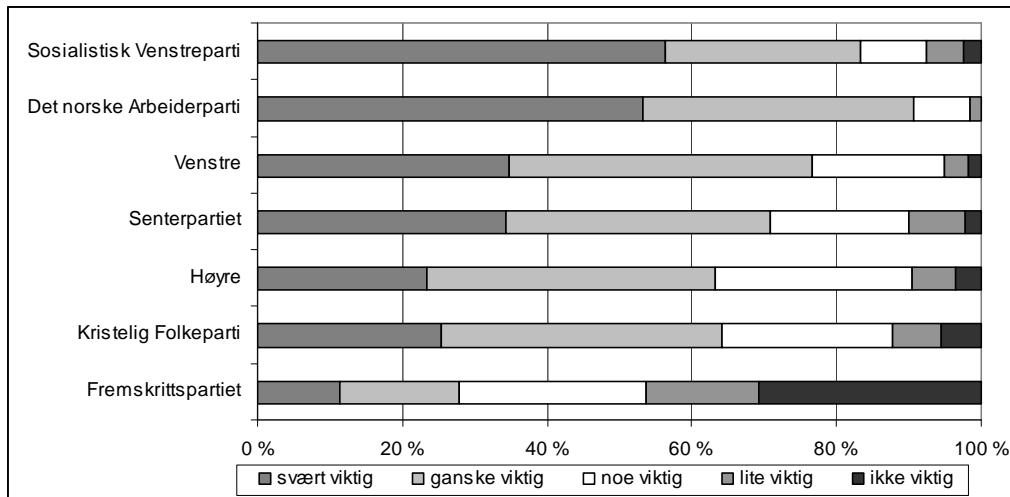
Som vi allerede var inne på, var det en kjønnsforskjell på spørsmålet om hvor viktig det er for partiet å oppfylle regler om kjønnskvoltering. Selv om dette vanskeliggjør analysen noe, er det et interessant poeng i seg selv.⁵

Figur 3 Hvor viktig er det at partiet oppfyller regler om kjønnskvoltering, kvinner og menn N=944

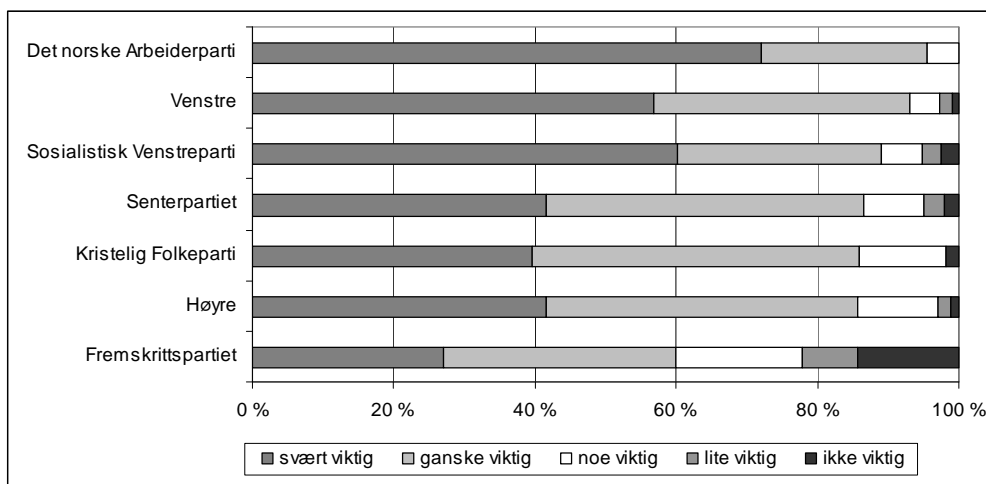
Ser vi på samme spørsmål, men skiller på parti, får vi følgende figur.

⁵ I utgangspunktet er dette et faktaspørsmål om hva som er viktig for et parti, og samme parti skal gi samme svar, mann eller kvinne

Figur 4 Hvor viktig er det at partiet oppfyller regler om kjønnskvoltering, partier rangert etter gjennomsnittlig viktighet⁶
N=968

Det er stor forskjell på hvordan respondentene fra de forskjellige partiene rangerer dette punktet, og ikke overraskende skiller det seg ut i en tradisjonell venstre-høyre akse. Partiet Venstre har tradisjon for å vektlegge kvotering, og er slik et mer tradisjonelt "venstre"-parti i slike sammenhenger (van der Ros et al. 2008). Respondentene ble også bedt om å vurdere hvor viktig det var for partiet at de "ønsker å fylle posisjonene med både menn og kvinner". Der fikk vi følgende fordeling:

Figur 5 Hvor viktig er det at partiet ønsker å fylle posisjoner med både menn og kvinner, partier rangert etter gjennomsnittlig viktighet
N=973

Det er noen små forskjeller fra forrige figur, men hovedtrekkene er de samme.

⁶ Partiene er rangert etter hvem som vurderte dette punktet som viktigst. KRF har lavere gjennomsnittscore enn Høyre, til tross for at noen færre fra Høyre mener det er svært viktig

Det er interessant med forskjeller, men også interessant med likheter. Det skilte lite mellom partiene på hvordan de vektla kandidatens personlige erfaring. Med unntak av KRF, vektla alle partiene motivasjon og interesser sterkt.

Som vi skal se av analysen nedenfor, virker forskjellige faktorer inn på ulik vis. En interessant forskjell kom fram i vektleggingen av geografisk tilhørighet. Kandidatene fikk spørsmål om hvor viktig variasjon med geografisk tilhørighet var. Her svarte 21 prosent av kandidatene fra de nest mest sentrale kommunene at geografisk tilhørighet ikke spilte noen rolle, mens kun 7 prosent av de minst sentrale kommunene mente det samme. Hvis vi ser på samme spørsmål og krysskrysser med folketall får vi en lignende sammenheng, 6 prosent av kandidatene fra kommunene fra den minst folkerike kvartilen mente at geografisk spredning *ikke* var viktig, sammenlignet med 23 prosent i kommunene fra den mest folkerike kvartilen. Geografisk tilhørighet er med andre ord viktigere i små kommuner, i forhold til større.

Korrelasjonsanalyse og faktoranalyse er gode teknikker for å finne samvariasjon mellom variabler. Etter rotasjon i faktoranalysen finner vi at våre sju påstander i spørreundersøkelsen grupperes i tre faktorer:⁷

- *Kandidatens evner*: Personlige kvalifikasjoner, politisk erfaring, motivasjon og interesse
- *Kandidatens kjønn*: Regler om kvotering og ønske om god fordeling av menn og kvinner
- *Andre forhold*: Alder og geografi

Skal vi tro førstekandidatene er kvotering og kjønnsbalanse ansett som like viktig som politisk erfaring, og mye viktigere enn alder og geografi. Gjennom en lineær regresjonsanalyse har vi forsøkt å måle hvilke faktorer som spiller inn på hvor ”viktig” partiene har tatt diskusjonen om kjønn ved fordelingen av lederposisjoner. Da de fleste kandidatene anser kvoteringsregler og ønske om kjønnsfordeling som like viktig (sterk korrelasjon), har vi slått variablene sammen. Tabellen under viser vår endelige modell av 10 forklaringsfaktorer.

⁷ Respondentene ble bedt om å rangere hva som var viktigs for partiet av 1) Personlige kvalifikasjoner 2) Politisk erfaring 3) Motivasjon og interesse 4) Oppfylle regler om kjønnskvoltering 5) Variasjon i geografisk tilhørighet 6) Variasjon i alder og 7) Partiet ønsker å fylle opp posisjonene med like mange menn som kvinner

Tabell 8 Faktorer som virker inn på vurdering av kjønnsdimensjonen

	<i>B</i>		<i>S.E.</i>
<i>Konstant</i>	7.57	***	1.01
<i>Parti</i>			
<i>Frp</i>	-2.63	***	0.19
<i>Krf</i>	-1.14	***	0.21
<i>H</i>	-0.95	***	0.18
<i>Sp</i>	-0.81	***	0.19
<i>V</i>	-0.42	**	0.20
<i>SV</i>	-0.13		0.20
<i>Kvinnegruppa i partiet</i>	0.32	***	0.05
<i>Sosiale bakgrunnsvariabler/ressurser</i>			
<i>Kvinne</i>	-0.48	***	0.12
<i>Alder</i>	0.10	**	0.04
<i>Alder2</i>	-0.00	**	0.00
<i>Justert R²</i>	0,29		

*** = 0.01, ** = 0.05, * = 0.1

Referanse kategorier; Arbeiderpartiet, Mann

Samlet forklares så mye som 29 prosent av variasjonen i avhengig variabel, dette viser at vi har en modell med god forklaringskraft. Partivariablene har såpass stor betydning som 21 prosent, mens 4 prosent forklares av bakgrunnsvariablene. Partitilhørighet er med andre ord den viktigste forskjellen mellom de forskjellige kandidatene.

Kort fortalt er følgende hovedpoeng viktige: Ap og SV er mest opptatte av kjønnsdimensjonen, mens FrP er særskilt minst opptatt av kjønnsdimensjonen; ved sterk involvering fra kvinnegruppa i konstitueringsprosessen øker fokuset på kjønnsdimensjonen; og mannlige førstekandidater mener partiet var mer opptatt av kjønnsdimensjonen enn kvinnene.

3.5 Kvinnetiltak for lederposisjoner

Vi har så sett på årsaker til ulikheter i kvantiteten av tiltak for å øke kvinneandelen. Det innebærer at vi "teller" tiltak og så kjører en lineær regresjon. Kvantiteten vil selvfølgelig ikke kunne si oss noe om kvaliteten ved tiltakene, men det gir en indikasjon på hvor viktig partiene mener at det å øke kvinneandelen er. Som for den foregående dimensjonen har dette målet noen feilkilder:

- **Subjektivitet:** Det er snakk om den enkelte respondents vurdering av hva som er et tiltak.
- **Tidsaspektet:** Vi har ikke avgrenset tidsperioden, og tiltakene kunne skjedd for 20 år siden.
- **Uttømmende:** Det vil alltid finnes tiltak som kan ha vært gjennomført som vi ikke har inkludert.

Tabell 9 Faktorer som virker inn på gjennomførte tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner

	<i>B</i>		<i>S.E.</i>
<i>Konstant</i>	1.452		0.19
<i>Parti/kommune</i>			
<i>Folketall (kommunestørrelse)</i>	+0.00	***	0.00
<i>Frp</i>	-0.72	***	0.11
<i>Krf</i>	-0.56	***	0.12
<i>H</i>	-0.56	***	0.11
<i>V</i>	-0.39	***	0.12
<i>Sp</i>	-0.37	***	0.11
<i>SV</i>	-0.20	*	0.12
<i>Sosiale bakgrunnsvariabler/ressurser</i>			
<i>Kvinne</i>	-0.45	***	0.07
<i>Alder</i>	0.00	*	0.00
<i>Justert R²</i>	0,09		

*** = 0.01, ** = 0.05, * = 0.1

Referanse kategorier; Arbeiderpartiet, Mann

Vi inkluderer 9 faktorer og samlet forklares 9 prosent av variasjonen i avhengig variabel: antall tiltak for å bedre kjønnsbalansen. 4 prosent forklares med bakgrunn i førstekandidatens kjønn og alder. Det gir en klar indikasjon på at kvinner har en høyere terskel for å kalle noe et tiltak enn menn. Med andre ord, her er kjønn og alder viktigere forklaringsvariabler enn i den forrige analysen, eller mer presist. Her er ikke de partimessige forskjellene like klare.

Kort fortalt er følgende hovedpoeng viktige:

- Ap og SV har flest kvinnetiltak, mens FrP, H og Krf har færrest tiltak.
- I større kommuner finner vi flere tiltak.
- Kvinner vurderer sjeldnere at partiet har gjennomført tiltak sammenlignet med menn.

3.6 Holdning til kvinnetiltak for lederposisjoner

Vi har sett på respondentenes holdninger til ulike tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner. Det innebærer at vi "teller" antall tiltak som respondentene er positive til og så kjører vi en lineær regresjon. Dette gir oss noen indikasjoner på hvor viktig førstekandidatene mener at tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner er.

Tabell 10 Faktorer som virker inn på vurdering av tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner

	<i>B</i>		<i>S.E.</i>
<i>Konstant</i>	2.76	***	0.12
<i>Parti/kommune</i>			
<i>Gjennomførte kvinnetiltak</i>	0.42	***	0.03
<i>Folketall (kommunestørrelse)</i>	+0,00	**	0.00
<i>Frp</i>	-1.63	***	0.13
<i>H</i>	-1.17	***	0.13
<i>Sp</i>	-0.95	***	0.13
<i>V</i>	-0.75	***	0.14
<i>Ap</i>	-0.51	***	0.12
<i>Krf</i>	-0.42	***	0.14
<i>Sosiale bakgrunnsvariabler/ressurser</i>			
<i>Kvinne</i>	0.31	***	0.07
<i>Første periode</i>	-0.12		0.09
<i>Justert R²</i>	0,33		

*** = 0.01, ** = 0.05, * = 0.1

Referanse kategorier; Sosialistisk venstreparti, mann, 2 eller flere perioder

Samlet forklares 33 prosent av variasjonen i avhengig variabel. Den viktigste dimensjonen for holdninger til tiltak er det å ha gjennomført tiltak tidligere, og her er det slik at mye vil ha mer. Ellers slår Frps og Høyres representanter kraftig ut i forhold til den svært positive holdningen blant SVs representanter. Den siste viktige dimensjonen er kjønn: Vi finner at kvinner er langt mer positive til tiltak enn menn.

3.7 Kjønnsfordeling 40/60

Vi har stilt to spørsmål angående respondentenes syn på en kjønnsfordeling på 40/60 på partilister og i kommunale politiske utvalg.⁸ Siden samvariasjonen i holdninger er svært sterk har vi slått variablene sammen. Vi har da et sammensatt mål med to verdier: Verdi 1 (for på begge områder) og verdi 0 (imot/usikker). Under vises vår endelige logistiske regresjonsmodell.

⁸ Vi stilte spørsmålene "Er du for eller imot at kjønnsfordelingen på partilistene til lokalvalg skal være minimum 40/60" og "Er du for eller imot at det i kommunale politiske utvalg skal være en kjønnsfordeling på minimum 40/60 prosent". Svaralternativene var for/mot/vet ikke

Tabell 11 Faktorer som virker inn på syn på en 40/60 kjønnsfordeling

	<i>B</i>	<i>Sig.</i>	<i>S.E.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Konstant</i>	0.55		0.65	1.73
<i>Kommune/Parti</i>				
<i>Folketall</i>	+0.00	**	0.00	1.00
<i>Folketall2</i>	-0.00		0.00	1.00
<i>Nord</i>	0.88	**	0.36	2.42
<i>Vest</i>	0.73	**	0.33	2.09
<i>Midt</i>	0.39		0.37	1.48
<i>Øst</i>	0.21		0.31	1.23
<i>Frp</i>	-4.91	***	0.49	0.00
<i>H</i>	-2.97	***	0.45	0.05
<i>Krf</i>	-1.98	***	0.48	0.13
<i>V</i>	-1.84	***	0.47	0.15
<i>Sp</i>	-1.72	***	0.47	0.17
<i>Ap</i>	-1.15	**	0.48	0.31
<i>Sosiale bakgrunnsvariabler/Ressurser</i>				
<i>Alder</i>	0.03	***	0.01	1.03
<i>Kvinne</i>	0.40	**	0.18	1.48

*** = 0.01, ** = 0.05, * = 0.1

Referanse kategorier; Sør, sosialistisk venstreparti, mann

Dette er en modell med god forklaringskraft, og den viser følgende:

- Respondentene i større kommuner ser ut til å være mer positive til 40/60 enn de fra mindre kommuner
- Kandidater fra Nord og Midt-Norge har større sannsynlighet for å være positive til 40/60-fordelinger sammenlignet med kandidater fra Sør-Norge
- Kandidater for SV har særlig større sannsynlighet for å være positive til 40/60-fordelinger sammenlignet med kandidater fra Frp og Høyre
- Eldre respondenter har større sannsynlighet for å være positiv til 40/60-fordelinger
- Blant kvinner finner vi større sannsynlighet for å være positive til 40/60-fordelinger sammenlignet med menn.

3.8 Vurdering av resultater

Den ytre validiteten angår det å generalisere fra utvalg til populasjon. Svarprosenten for hele populasjonen vår er akseptabel (46). Dette ble begrunnet i kapittel 2.2. Det må imidlertid bemerkes at vi har noen ”hull i datamatriksen”, vi sitter likevel igjen med over 1000 respondenter som har svart på nesten alle spørsmål.

For å kunne generalisere er vi imidlertid avhengig av et representativt utvalg. Dette er vanskelig å få til. Selv med gode fordelinger i forhold til alder, kjønn, parti og kommunestørrelse er det sannsynligvis en viss skjevhet i materialet ved de som har svart har større interesse for tematik-

ken enn de som valgte ikke å gjennomføre studien. Det er derfor viktig å være nøktern i forhold til studiens funn.

- *Indre validitet* handler blant annet om hvor sikre slutningene om årsakssammenhenger er. I denne studien har vi undersøkt effekten av rundt 10 forklaringsdimensjoner. Noen av modellene har høy forklaringskraft og gir relativt sikre estimater, mens andre modeller er svakere. Det er viktig å påpeke at det er en rekke andre relevante dimensjoner som det ikke kontrolleres for i vår studie, og derfor bør man også kommentere resultatene med varsomhet.
- *Reliabiliteten* er sett på gjennom tester av indre konsistens i sammensatte mål (Cronbachs α og korrelasjon). Faktoranalyse er brukt i forhold til det å redusere antallet dimensjoner ut fra underliggende faktorer. Andre forhold som det at respondenten ikke forstår spørsmålet eller blir forstyrret under besvaring av spørreskjema er det umulig å kontrollere for ved nettbaserte undersøkelser.

Det er imidlertid tre viktige feilkilder ved studien vår som vi ikke kan gjøre noe med, men som vi i alle fall kan diskutere konsekvenser av.

For det første er det en fare for systematiske målefeil ved at respondenten krysser av det hun/han tror at forskerne ønsker/forventer. Med alt fokuset som det er på kjønnsfordelingen i politikken kan det muligens være slik at førstekandidatene har overdrevet den betydning partiet tillegger kjønnsdimensjonen, både i diskusjoner og i tiltak. Om dette ikke er tilfellet, altså at de svar vi får er reelle, så står kjønnsdimensjonen i en særstilling sammenlignet med andre fordelingsdimensjoner (alder, geografi) i diskusjoner av lederposisjoner.

For det andre har førstekandidatene begrenset kunnskap om en del aspekter ved livet i kommunestyret. Dette stemmer ikke overraskende med resultater fra andre undersøkelser (van der Roos et al. 2008). På faktaspørsmål om antall overordnede utvalg/komiteer får vi for eksempel meget forskjellige svar. Tross at vi viser eksempler i spørreskjemaet på hva som inkluderes som overordnede utvalg/komiteer er det åpenbart at respondentene tolket dette forskjellig. Det gjør at hele dette spørsmålsbatteriet er tatt ut av den videre analysen, da respondenter fra samme kommune har avgitt ulike svar.

For det tredje er det slik at vi med stor sannsynlighet har fått upresise svar på tre spørsmålsbatteri som går på forhold som influerer partiet i fordelingen av lederposisjoner, aktører med innflytelse i konstitueringsprosessen, og tiltak som er gjennomført for å øke kvinneandelen. Svarene vil være upresise på grunn av tidsaspektet og det subjektive elementet: Det er ikke sikkert at respondentene husker presist, siden det er snakk om noe som foregikk en tid før undersøkelsen (som ble gjennomført i januar); og det er snakk om den enkelte respondents "opplevelse av hva som var viktig for partiet" (og ikke fakta). Likevel, disse dataene sier oss noe om hvilke holdninger enkeltpersonene sitter inne med. Det mest interessante her er naturligvis de svært åpenbare kjønnsforskjellene:

- Kvinner (som er førstekandidater) opplever at de i mindre grad enn menn er opptatt av kjønnsdimensjonen i fordelingen av lederposisjoner.

- Kvinner opplever i mindre grad enn menn at partiet har gjennomført tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner
- Kvinner opplever i mindre grad enn menn at partiet lar seg influere av kvinnegrupper i konstitueringsprosessen.

Referanser

Bryman, A og Bell, E. (2007). *Business Research Methods*. Oxford, Oxford University Press

Hamilton, L. C. (1992). *Regression with graphics: a second course in applied statistics*. Belmont, Duxbury Press

Heljesen, G. og Hotvedt, S. K. (2007). Valgordningen. Tilgjengelig fra:
http://www.nrk.no/nyheter/innenriks/valg/val_2007/1.3128861.

Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand, Høyskoleforlaget

Johansen, V., Skålholt, A. og Schanke, T. (2008). *Entreprenørskapskompetanse og elevenes læringutbytte*. ØF-rapport 08/2008. Lillehammer, Østlandsforskning

SSB (2008): Tall oppgitt i e-post 7.5.2008

Vedlegg

11. Hva diskuterte partiet som viktige forhold å ivareta i fordeling av lederposisjoner

Krysstabulasjon med kjønn og spørsmål 11

Kandidatenes personlige kvalifikasjoner * Kjønn Crosstabulation

			Kjønn		
			Kvinne	Mann	Total
Kandidatenes personlige kvalifikasjoner	svært viktig	Count	212	428	640
		% within Kjønn	67.1%	67.6%	67.4%
	ganske viktig	Count	83	185	268
		% within Kjønn	26.3%	29.2%	28.2%
	noe viktig	Count	15	19	34
		% within Kjønn	4.7%	3.0%	3.6%
	lite viktig	Count	3	1	4
		% within Kjønn	.9%	.2%	.4%
	ikke viktig	Count	3	0	3
		% within Kjønn	.9%	.0%	.3%
	Total	Count	316	633	949
		% within Kjønn	100.0%	100.0%	100.0%

Kandidatens politiske erfaringer * Kjønn Crosstabulation

			Kjønn		
			Kvinne	Mann	Total
Kandidatens politiske erfaringer	svært viktig	Count	86	157	243
		% within Kjønn	27.3%	24.9%	25.7%
	ganske viktig	Count	139	307	446
		% within Kjønn	44.1%	48.7%	47.1%

	noe viktig	Count	78	144	222
		% within Kjønn	24.8%	22.8%	23.5%
	lite viktig	Count	10	22	32
		% within Kjønn	3.2%	3.5%	3.4%
	ikke viktig	Count	2	1	3
		% within Kjønn	.6%	.2%	.3%
Total		Count	315	631	946
		% within Kjønn	100.0%	100.0%	100.0%

Kandidatens motivasjon og interesse * Kjønn Crosstabulation

			Kjønn		
			Kvinne	Mann	Total
Kandidatens motivasjon og interesse	svært viktig	Count	222	386	608
		% within Kjønn	70.9%	61.2%	64.4%
	ganske viktig	Count	76	230	306
		% within Kjønn	24.3%	36.5%	32.4%
	noe viktig	Count	9	15	24
		% within Kjønn	2.9%	2.4%	2.5%
	lite viktig	Count	3	0	3
		% within Kjønn	1.0%	.0%	.3%
	ikke viktig	Count	3	0	3
		% within Kjønn	1.0%	.0%	.3%
	Total	Count	313	631	944
		% within Kjønn	100.0%	100.0%	100.0%

Variasjon med tanke på alder * Kjønn Crosstabulation

			Kjønn		
			Kvinne	Mann	Total
Variasjon med tanke på alder	svært viktig	Count	18	32	50
		% within Kjønn	5.8%	5.1%	5.3%

	ganske viktig	Count	81	177	258
		% within Kjønn	26.3%	28.0%	27.4%
	noe viktig	Count	127	228	355
		% within Kjønn	41.2%	36.1%	37.8%
	lite viktig	Count	51	140	191
		% within Kjønn	16.6%	22.2%	20.3%
	ikke viktig	Count	31	55	86
		% within Kjønn	10.1%	8.7%	9.1%
Total		Count	308	632	940
		% within Kjønn	100.0%	100.0%	100.0%

Ønsker å fylle posisjonene med både menn og kvinner * Kjønn Crosstabulation

			Kjønn		
			Kvinne	Mann	Total
Ønsker å fylle posisjonene med både menn og kviner	svært viktig	Count	150	318	468
		% within Kjønn	47.6%	50.2%	49.3%
	ganske viktig	Count	110	235	345
		% within Kjønn	34.9%	37.1%	36.4%
	noe viktig	Count	31	55	86
		% within Kjønn	9.8%	8.7%	9.1%
	lite viktig	Count	12	9	21
		% within Kjønn	3.8%	1.4%	2.2%
	ikke viktig	Count	12	17	29
		% within Kjønn	3.8%	2.7%	3.1%
Total		Count	315	634	949
		% within Kjønn	100.0%	100.0%	100.0%

Kvinner i maktposisjoner

Til førstekandidaten på partilistene ved kommunevalget

Østlandsforskning gjennomfører på oppdrag fra KS og de politiske partiene på nasjonalt nivå en undersøkelse om konstitueringsprosessen i partiene. Undersøkelsen er en del av KS-prosjektet "Kvinner i maktposisjoner". Spørreskjema sendes til førstekandidater i alle landets kommuner.

Undersøkelsen har 20 spørsmål. Alle svar anonymiseres

Trykk start for å starte undersøkelsen

Start

Powered by [Opinio](#)

Kvinner i maktposisjoner

Om din bakgrunn

1. Hilken kommune kommer du fra?

Velg kommune

2. Hvilket parti representerer du?

- Det norske Arbeiderparti
- Fremskrittspartiet
- Høyre
- Kristelig Folkeparti
- Senterpartiet
- Sosialistisk Venstreparti
- Venstre

3. Hvilke posisjoner har *du* i partiet?

- Leder av partiet
- Annen posisjon (nestleder, sekretær, kasserer etc)
- Medlem av kommunestyregruppa
- Gruppeleder for partiets kommunestyregruppe

Annet, spesifiser:

4. Hvor mange perioder har du vært med i kommunestyret?

- Dette er min første periode
- Dette er min andre periode
- Dette er min tredje periode
- Jeg har vært med flere enn tre perioder

5. Sitter du i valgnemnda/ -komitéen?

- Ja, som leder
- Ja, som medlem
- Nei

Vennligst fortsett til neste side

Tilbake

Neste

Powered by [Opinio](#)

Kvinner i maktposisjoner

Om partiet du representerer og konstitusjonsprosessen

6. Er partiet i *posisjon* eller *opposisjon* i kommunen?

- posisjon
 opposisjon

7. Dersom partiet er i *posisjon*, har det rent flertall i kommunestyret?
Dersom partiet er i *opposisjon*, hopp til neste spørsmål

- rent flertall
 partiet styrer sammen med andre partier

8. Hvor mange menn og kvinner fikk ditt parti i formannskapet etter forhandlinger (2007-2011)?

Antall menn i formannskapet fra ditt parti?

Antall kvinner i formannskapet fra ditt parti?

9. Hvor mange ledere fikk ditt parti i overordnede utvalg/komiteer?
(typiske overordnede utvalg er helse- og sosial, skole/utdanning/oppvekst/barnehage, teknisk, kultur, miljø, næring/tiltak, plan)

Antall overordnede utvalg/komiteer TOTALT i din kommune:

Antall ledere i slike utvalg fra ditt parti:

Antall menn fra ditt parti som er leder i slike utvalg:

Antall kvinner fra ditt parti som er leder i slike utvalg:

10. Har ditt parti ordfører eller varaordfører i kommunen? Vennligst oppgi kjønn.

	Ja	Nei		Mann	Kvinne
Ordfører	☐	☐	Hvis ja, oppgi hvilket kjønn ordføreren har:	☐	☐
Varaordfører	☐	☐	Hvis ja, oppgi hvilket kjønn varaordføreren har:	☐	☐

11. Hva diskuterte partiet som viktige forhold å ivareta i fordeling av lederposisjoner? Kryss av for hvor viktig hvert forhold er.

	Svært viktig	Ganske viktig	Noe viktig	Lite viktig	Ikke viktig
Kandidatens personlige kvalifikasjoner	☐	☐	☐	☐	☐
Kandidatens politiske erfaring	☐	☐	☐	☐	☐
Kandidatens motivasjon og interesse	☐	☐	☐	☐	☐
Partiet må oppfylle regler om kjønnskvoltering	☐	☐	☐	☐	☐
Variasjon med tanke på geografisk tilhørighet	☐	☐	☐	☐	☐
Variasjon med tanke på alder	☐	☐	☐	☐	☐
Partiet ønsker å fylle posisjonene med både menn og kvinner	☐	☐	☐	☐	☐

Om annet, spesifiser:

12. Under har vi listet opp noen aktørgruppers om hevdes å ha innflytelse på konstitusjonsprosessen. Hvilke av disse aktørgruppene har innflytelse på ditt partis konstitueringsprosess?

	Svært stor innflytelse	Ganske stor innflytelse	Middels innflytelse	Liten innflytelse	Ingen innflytelse
Ungdomsgruppa i partiet	☐	☐	☐	☐	☐
Formelle eller uformelle kvinnegrupper i partiet	☐	☐	☐	☐	☐
Fagforeninger	☐	☐	☐	☐	☐
Næringslivsorganisasjoner	☐	☐	☐	☐	☐
Interesseorganisasjoner/ frivillige organisasjoner	☐	☐	☐	☐	☐
Kvinnegrupper i lokalmiljøet	☐	☐	☐	☐	☐
Media	☐	☐	☐	☐	☐

Andre, spesifiser

Vennligst gå til neste og siste side

Kvinner i maktposisjoner

Om likestilling

13. Har ditt parti gjennomført noen av de følgende tiltak med sikte på å øke kvinneandelen i lederposisjoner i politikken?

	Ja	Nei	Vet ikke
Mentorordninger for kvinner	☐	☐	☐
Systematisk søking etter kvinnelige lederkandidater	☐	☐	☐
Endre arbeidsvilkår i politikken (f.eks. møtetidspunkt, -lengde, saksmengde)	☐	☐	☐
Kvoteringsordninger til lederposisjoner	☐	☐	☐
Oppfordre menn til å trekke seg til fordel for kvinner i lederposisjoner	☐	☐	☐

Andre tiltak, spesifiser:

14. Er du for eller imot at kjønnsfordelingen på partilistene til lokalvalg skal være minimum 40/60 prosent?

- For
 Mot
 Vet ikke

15. Er du for eller imot at det i kommunale politiske utvalg skal være en kjønnsfordeling på minimum 40/60 prosent?

- For
 Mot
 Vet ikke

16. Hvor viktig synes du det er å få kvinner i ledende posisjoner?

- Svært viktig
 Ganske viktig
 Noe viktig
 Lite viktig
 Ikke viktig

17. Hvor stort eller lite samfunnsproblem synes du det er at topposisjonene i norsk arbeids- og organisasjonsliv er dominert av menn?

- Meget stort problem
- Ganske stort problem
- Et visst problem
- Ikke noe problem
- Vet ikke

Vær så snill å begrunne hvorfor

18. Er du for eller i mot følgende tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner i ditt parti?

	For	Mot	Vet ikke
Lederopplæring	☐	☐	☐
Mentorordninger	☐	☐	☐
Systematisk søking etter kvinnelige kandidater	☐	☐	☐
Endre arbeidsvilkår i politikken (f.eks. møtetidspunkt, -lengde, saksmengde)	☐	☐	☐
Kvoteringsordninger	☐	☐	☐
Oppfordre menn til å trekke seg til fordel for kvinner i lederposisjoner	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer

19. Vennligst oppgi kjønn

- Kvinne
- Mann

20. Vennligst oppgi alder i år

Tilbake

Avslutt

Kjønn og kommunalpolitiske topposisjoner

– en analyse av spørreundersøkelse til alle landets
toppkandidater ved kommunevalget 2007

Notatet bygger på en større undersøkelse sendt ut til førstekandidatene i de landsdekkende partiene ved kommunevalget i 2007. Undersøkelsen viste at kvinner i mindre grad har lederposisjoner i partiet enn de er førstekandidater. Undersøkelsen viste at kvinner (som er førstekandidater) opplever at de i mindre grad enn menn er opptatt av kjønnsdimensjonen i fordelingen av lederposisjoner. Kvinner opplever i mindre grad enn menn at partiet har gjennomført tiltak for å øke kvinneandelen i lederposisjoner. Kvinner opplever i mindre grad enn menn at partiet lar seg influere av kvinnegrupper i konstitueringsprosessen. Undersøkelsen viste også at det er store forskjeller i vektleggingen av 40/60 prosent fordelinger av lederposisjoner i kommunale utvalg.

Notat nr.: 06/2008

ISSN nr: 0808-4653